

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України
Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир

Сіоністські організації Житомирщини в 20-ті рр. ХХ ст.

Розсекречення та публікація матеріалів українських архівів сприяє появі низки нових досліджень. Вивчення документів архіву Управління СБУ в Житомирській області дало можливість ввести в науковий обіг нові факти з історії сіоністських організацій Житомирщини. В Україні сіоністські організації досліджували В. Гусев, О. Найман, В. Доценко, О. Козерод.

Єврейські політичні партії і громадські рухи діяли переважно в містах і містечках Волинської губернії, до складу якої на початку 20-х рр.. ХХ ст.. входила Житомирщина, і де чисельно євреї складали більшість. Після драматичних подій Української революції та Громадянської війни остаточно Житомир став радянським 12 червня 1920 року. Розгорнули свою діяльність радянські державні установи, політичні і громадські організації. Радянська епоха на волинських землях змінила суспільно-політичне, соціально-економічне і культурне життя євреїв в регіоні.

Протистояння між комуністичним партійним керівництвом та єврейськими партіями і громадськими рухами сіоністського спрямування було неминучим, адже більшовики намагалися монополізувати та контролювати ідеологічне, політичне, духовне та економічне життя єврейської спільноти. Частина євреїв активно підтримала більшовицькі гасла і політику радянської влади, але чимала їх кількість була не здатна на компроміс та адаптацію до потреб жорсткої комуністичної ідеології. В період міжпартійної боротьби за прихильність народних мас використовувались різні методи.

Єврейська молодь була досить активною. Під керівництвом Єврейської комуністичної партії «ПЦ» і Єврейської соціал-демократичної робітничої партії «ПЦ» були створені молодіжні об'єднання Євкомол, «Югенд ПЦ», югендбудинки, гуртки, з якими жорстко вела боротьбу більшовицька влада. Євкомол на Волині – потужна єврейська молодіжна організація намагалася бути самостійною, але це їй не вдалося. Єврейська спілка соціалістичної робітничої молоді «Югенд Поалей-Ціон» була створена під керівництвом однойменної соціал-демократичної робітничої партії. У 1920 році на II Всеросійській конференції було затверджено програму і статут спілки. Членами організації були учнівська молодь та інтелігенція. Вони слухали лекції та вивчали історичний матеріалізм, політекономію, сіоністську літературу та твори відомих соціал-демократів. Осередки «Югенд ПЦ» діяли в Житомирі, Бердичеві, Чуднові, Новоград-Волинському, Коростені, Овручі, Лугинах, Ємільчино, Народичах. Кількість їх членів – по 10-20 чол.

Після остаточного встановлення більшовицької влади єврейське населення Волинської губернії опинилось у складних соціально-економічних і суспільно-політичних умовах. Євреї втратили засоби до існування в результаті політики воєнного комунізму, коли більшовики заборонили приватні виробництва і торгівлю. Через погроми, жебрацькі умови життя, велика кількість євреїв подалась в еміграцію, або переїздили з містечок до міст, де простіше було знайти роботу і отримати освіту. Сіоністські ідеї були популярними.

Щоб привабити людей до Єврейської комуністичної партії «ПЦ», монополізувати політичну діяльність в регіоні, встановити контроль над ухваленням рішень щодо єврейського населення, її ідеологи критикували інші політичні сили. У Волинській губернії почали створювати мережу нових єврейських навчальних закладів. Були відкриті єврейські політшколи, гуртки політграмоти на їдиш, в Бердичеві функціонувала філія Київської єврейської радпартшколи. Єввідділ Волинської організації КП(б)У використовував всі можливості для контролю за єврейськими організаціями.

На початку 1921 р. активізувала свою діяльність сіоністська організація «Цеірей – Ціон» (з івриту «Молодь Сіону»). На Волині вона створила свої осередки в 1917 р., але у 1918 р. частина її членів емігрувала в Палестину, частина – в інші регіони, а ті, що залишилися до 1921 р. практично мало що робили. У березні 1921 р. в Житомирі зібралися 15 чол., в минулому членів «Ц – Ц», обговорили програму партії «сіоністів – соціалістів», документи народної фракції «Ц – Ц», які були прийняті на з'їзді у Харкові, що відбувся у 1920 р., узгодили план роботи. Особлива увага приділялася агітаційній роботі. Члени осередку налагодили зв'язки зі Старокостянтинівською сіоністською організацією, брали участь в єврейських національних святах і заходах нелегальних єврейських організацій. 16 липня 1922 р. відбулося свято за містом за участю всіх сіоністських організацій м. Житомира. Від «Цеірей – Ціон» у ньому взяли участь авторитетні сіоністи Й. Барденштейн та Цилер. Радянська влада, відчувши небезпеку більшовицькій ідеології, почала процес ліквідації всіх сіоністських організацій. 21 вересня 1922 р. були затримані члени Житомирського горкому та Волинського губкому «Ц – Ц». Заарештовані зізналися в сіоністській діяльності, але товаришів не виказали. Влада не афішувала арешт, щоб не викликати інтерес у пересічних євреїв до сіоністів. З тих же причин їх звільнили [1, арк. 2].

Осередки «Цеірей – Ціон» зосередились на культурно – політичній роботі зі своїми членами, вивченні івриту, на підготовці інструкторів в сіоністські організації єврейської молоді «Гістадрут» (з івриту «Порядок»). Але діяли вони практично нелегально. Так, 20 липня 1923 р. актив «Ц – Ц» влаштував вечір, присвячений пам'яті сіоністського вождя Т. Герцля, де були присутні всі активні члени організації і гості. Осередки «Цеірей – Ціон» тісно співпрацювали з Мерказом - Центральним комітетом організації, який знаходився в Києві, і передавали зібрані кошти. Так, в серпні 1923 р. організація Житомира відправила через Маню Розенштейна 1000 руб. в Мерказ і повідомила сіоністів – киян, що не панікує у зв'язку з арештами.

У жовтні 1923 р. було заарештовано 16 найактивніших діячів сіоністських організацій. Це – члени «Цеірей – Ціон» Белла Шинкар, Йосиф Барденштейн, Йосиф Табачник, Пінхус Бражин, Марія Фельдблюм, «Гістадрут» - Ісай Вайнтрауб, Яків Шполянський, «Гашомер – Гацоїр» - Есфір Тартаковська, Моїсей Штейнбук, Герцел Рабинович, Данііл Пресман, «Дройр» - Моїсей Райгородецький, Олена Грингауз, Пінхус Кац, Хаїм Вайнтрауб. Помічник начальника Волинського губернського відділу ГПУ Мінаєв звітував: «Вважаю, що завдяки висилці найактивніших членів Житомирської організації «Цеірей – Ціон», а також члена Мерказу Белли Шинкар, яка була живим нервом зв'язку з Мерказом, діяльність організації на деякий час більш-менш припинена» [2, арк. 27, 290, 300-301].

Кількісно організація «Цеірей – Ціон» зростала. Якщо у 1923 р. нараховувалося біля 30 активістів, то станом на 20 листопада 1924 р. – 713, серед яких були службовці, торговці, робітники, представники інтелігенції. Згодом Житомирський осередок «Ц – Ц» розпадається, а найбільш активні сіоністи починають свою діяльність в «Гістадрут» та «Гехалуц». Але до 1927 р. підпільно сіоністську агітацію проводили робітник Абрам Розенмеєр та студент Аврум Циммерман, Вони мали помічників і одностумців серед музикантів, бухгалтерів, студентів, ремісників, педагогів, ювелірів [3, арк. 3, 16, 19].

Драматичні події Української революції не сприяли згуртуванню єврейських партій і громадських рухів. На III Всеросійському з'їзді «Цеірей Ціон» (30 квітня – 5 травня 1920 року) розкололася. Ліве крило стало Сіоністсько-соціалістичною партією (ССП), а праве – Сіоністсько-трудовою партією (СТП). Але партія швидко відновилася і «Ц – Ц» існувала поруч з ССП і СТП. Сіоністи – соціалісти заснували свої осередки в Житомирі, Коростені, Лугінах (активісти – Шехтман, Фельдман, Каплан) та інших містах і містечках.

Житомирський міськом «Цеірей – Ціон» виконував функції Волинського губкому. Київський центр – Мерказ, тобто ЦК, надсилав вказівки, інструкції, рекомендації, агітаційні матеріали для роботи з єврейським населенням, літературу. Метою діяльності партійних осередків «Ц – Ц» було надання

сіонізму народницького характеру, підготовка євреїв до еміграції у Палестину, професійне навчання, організація кооперативів, майстерень, ремісничих та кустарних об'єднань, культурно-освітня робота. Хоч сіоністська ідеологія була досить авторитетною, відсутність лояльної до євреїв влади в Україні, використання антиєврейських настроїв у політичних цілях обумовили на Волині появу прокомуністичних тенденцій у суспільно-політичному житті, адже більшовики обіцяли встановити порядок під гаслами рівності та соціальної справедливості. Вони створювали підконтрольну їм державну систему єврейських організацій, але одночасно руйнували існуючу мережу єврейської освіти, єврейські общини.

Євреї Волинської губернії мешкали у містах та містечках і були більш активними у громадському житті, ніж представники інших національних меншин. Єврейські організації переважно були керовані централізовано. Єврейський громадський рух був тісно пов'язаний з політичним. Він був різнобарвний ідеологічно та потужний. В основі програм діяльності більшості об'єднань Волині лежав сіонізм. Тактичні дії сіоністів губернії базувалися на юдаїзмі та емоційній складовій щодо трагічних сторінок історії єврейського народу. Вплив сіоністських організацій в губернії був значний, хоч вони діяли напівлегально або часто і нелегально, конспірація була добре організована. Так, практично у підпіллі група волинських сіоністів «Га Мішмар» організувала озброєний бойовий загін в кількості біля 100 чол. Мета його створення – самозахист єврейських громадян. Так під час наступу польської армії значна кількість сіоністів відкрито закликали до повалення «ярма більшовизма» [4, с.253]. Видання літератури на івриті більшовицька цензура заборонила, але прихильність єврейського населення до сіоністів зростала.

На початку 1920-х років у Волинській губернії діяли 9 сіоністських організацій: Альгемейн Ціон, «Цеірей Ціон», СТП, сіоністський молодіжний Гістадрут, Гашомер - Гацоїр (з івриту «Юний страж»), «Югенд Поалей Ціон», Гехалуц, Маккабі [5, с. 239, 357]. У лютому 1922 р. в Житомирі відбувся з'їзд, де були присутні представники всіх сіоністських організацій. 5 днів близько 25

делегатів обговорювали мету, завдання і форми роботи серед євреїв, вивчили сіоністський гімн. Після зїзду робота сіоністських організацій значно активізувалась.

Альгемейн Ціон – сіоністська організація, в яку входили євреї переважно літнього віку. Осередки її були малочисельними. Найактивнішою Альгемейн Ціон була в Овручі. З 1917 р. одночасно в Овручі існував осередок «Цеірей – Ціон», де найвпливовішим був Хаїм Козиревський – член Мерказа (ЦК) партії «Ц – Ц» та Альгемейн Ціон [6, арк. 5, 10].

Велика частина єврейського населення Волині після Громадянської війни не мала роботи, страх перед погромами і боротьба за громадянські права сприяли їх згуртуванню. Так, «Гехалуц» (з івриту «Першопрохідник», «Піонер»), що був складовою Всеросійської однойменної сіоністської організації, мета діяльності якої – підготовка кваліфікованих працівників для роботи в Палестині, створював артіль, підтримував кустарів, відкривав майстерні. В Росії «Гехалуц» функціонував легально, а в Україні – нелегально, хоч на II конференції в жовтні 1920 р. у Харкові він був визначений як безпартійний. Причиною стала направленість діяльності організації на еміграцію єврейської молоді, політичне виховання євреїв для утворення національного центру в Палестині. Вивчення івриту було обов'язковим.

Активно та ефективно «Гехалуц» діяв в Житомирі, Чуднові, Бердичеві та інших містечках Волинської губернії. Соціальною базою організації стали робітнича молодь, кустарі, безробітні. Так, у 1920 році була створена «Перша робоча група у Бердичеві». Вона нараховувала близько 140 чол. Ініціаторами її створення були місцевий осередок «Гехалуцу» та «Цеірей - Ціон». Більшість членів робочої групи працювали на землях цукрового заводу, окремі робітники виконували столярні та слюсарні роботи. Але місцева комсомольська організація стала звинувачувати їх у сіонізмі і через 2 роки «Перша робоча група у Бердичеві» була ліквідована. У 1922 році радянська влада стала ліквідовувати осередки «Гехалуцу», почались переслідування та арешти членів

організації. Жорстка розправа над членами «Гехалуцу» відбулася в Чуднові та Житомирі. Репресії з часом привели до його ліквідації.

Організація «Кадіма» (івр. «Вперед») виникла в Житомирі у листопаді 1921 року як безпартійна. Керівниками стали Ісай Вайнтрауб, який входив також в легіон Маккабі, Дувід Марлінський і Зіліст Шура. Вони запросили в якості вчителя івриту ідейного сіоніста Якова Шполянського, який став натхненником «Кадіма». Пріоритетами її діяльності були оголошені: орієнтація на «Ц – Ц», політика, палестинознавство. На початку своєї діяльності організація нараховувала 12 членів. Потім «Кадіма» виникла в Черняхові (15 чол.) під керівництвом Файфеля Гітермана та в Кутузово (20 чол.) під керівництвом Делегатора.

В лютому 1922 р. відбулася перша конференція «Кадіма» в Житомирі, де були присутні представники організацій Черняхова і Кутузова. Були запрошені як гості сіоністи – соціалісти, легіонери Маккабі, члени осередків «Ц – Ц» та «Гехалуц». На цій конференції була узгоджена програма і вимоги для входження в організацію «Гістадрут», які були дані делегату на установчий з'їзд І. Вайнтраубу. Організація «Гістадрут» - трудовий сіоністський рух була створена у 1922 році на зїзді в Одесі і стала займатися культурно-освітньою роботою та підготовкою єврейської молоді до еміграції в Палестину. Всі організації «Кадіма» були перейменовані в «Гістадрут». Осередки їх були в Житомирі, Бердичеві, Чуднові, Романові, Червоному, Черняхові, Чоповичах. Чуднівську групу очолював робітник Герш Еппель, в Овручі – Хаїм Козиревський, в Кутузово – Дилегатор і Кіпніс. Кількість членів організації на Волині станом на 20 листопада 1924 р. досягла 764 чол. [7, арк. 2-3, 5].

Арешти членів сіоністських організацій часто закінчувались звільненням під розписку про закінчення подальшої діяльності. Після звільнення керівників осередків сіоністи швидко поновлювали роботу, вивчали іврит та ремесла, які знадобилися б при еміграції до Палестини, влаштовували вечоринки на єврейські релігійні свята, відзначали події, пов'язані з сіоністським рухом,

друкували листівки. Найчастіше лекції з палестинознавства та історії сіонізму читали Іона Марлінський та Табачник.

Осередки «Гістадрут» стали створюватись в містечках. Перша містечкова організація виникла в Кутузово у 1922 р. під керівництвом Беренштейна із назвою «Іосид» при Кутузівській єврейській школі. Кількість членів – близько 45 чол., серед яких було близько 20% пролетарської молоді. Вони проводили сіоністську пропаганду, видавали сіоністський журнал, ставили сіоністські п'єси. Беренштейн бував в Палестині і умів вести бесіди.

Сіоністські ідеї, які поширювали активісти, швидко знайшли своїх прихильників в містечках Пулини, Бараші, Ушомирі, Коростені, Черняхові. Для успішної діяльності зі створення сіоністських організацій з Житомира приїздили інструктори. Так для роботи з молоддю був командирований інструктор Альберт, який зумів організувати молодіжні єврейські скаутські організації, створити хори, бібліотеки давньоєврейської літератури, написати програми виховної роботи з єврейськими дітьми. Діяльність сіоністів була нелегальною, тому зібрання проводились на горищах, у погребях [8, арк. 3].

На початку 20-х років у Волинській губернії діяли малочисельні молодіжні групи сіоністсько-соціалістичної федерації «Дройр» («Свобода»), яка виникла в 1918 році і керівний центр її знаходився у Варшаві. У 1927 р. в Житомирі її очолювали Бася Грицовська, Маня Зільбергерц, Пінхос Кац, Райгородецький [9, арк. 5, 16, 23].

Громадське спортивне товариство «Маккабі», яке ставило за мету відродження єврейського народу в Палестині шляхом розвитку фізкультури і спорту, діяло напівлегально. У Житомирі та Бердичеві, організація об'єднувала учнівську молодь, молодих робітників і кустарів, службовців, які сповідували сіоністську ідеологію. Регіональні об'єднання називались легіонами. Ними керували авторитетні сіоністи. Маккабівці організовували мітинги, лекції, спортивні змагання і вечори. Радянська влада для боротьби з товариством залучала комсомольців, комуністів, більшовицьких активістів і адміністративні

органи губернії. Але активна діяльність сіоністів сприяла поширенню серед молодих євреїв Волині їх впливу, прихильності до їх організацій.

Серед єврейської молоді міст і містечок була популярною скаутська організація «Гашомер-Гацоїр» (з івриту «Молодий страж»). В Житомирі вона була поділена на дружини, які мали власні клуби. Про мету і основні засади діяльності організації зрозуміло із Статуту Першої Житомирської єврейської дружини Бой і Герл скаутів, де було зазначено, що організація ставить за мету фізичний і моральний розвиток дітей єврейських трудових мас згідно принципів скаутів, В Статуті їх клубу вказувалося, що клуб повинен розвивати своїх членів літературно, сценічно і морально. Членами клубу можуть бути скаути і не скаути. В клубі працюють різні секції, пишуться реферати. Член клубу мав платити 5 крб. вступних і 5 крб. щомісячно. При користуванні клубною бібліотекою – читальнею скаути гроші не сплачували, а не скаути вносили 10 крб. вступних і 3 крб. щомісячно.

Члени дружини організації «Молодий страж» ділилися на 3 розряди. Щоб мати 3 розряд необхідно було знати програму 1 і 2 розрядів, добре говорити на івриті, знати історію єврейського народу, знати анатоמו-фізіологічні особливості людини, географію Палестини, володіти професіями повара і санітара, перебувати в таборі 2 – 7 днів, вміти проводити скаутські ігри, зав'язувати 12 узлів, з них 4 – в темноті, розумітися на типографії, вміти вести патрулювання та організувати розвідку, займатися спортом та вміти плавати, знати скаутську літературу, біографії 5 видатних єврейських діячів та 10 пісень, написати конспект, що таке скаутизм, вміти вести бесіду та зробити корисну річ.

Програма на звання скаут – майстра включала такі обов'язкові вимоги: освіта – не менше 5 класів, вік – не молодші 17 років, перебування в організації – 3 роки, говорити, читати і писати на івриті, знати історію всесвітньої скаутської організації, причини появи єврейського скаутизму, вміти проводити 40 скаутських ігор, знати 25 пісень, розбиратися в педагогіці та психології, надати тези 5 бесід на різні теми: національні, скаутські, трудові,

культурологічні [10, арк. 131 – 133, 137]. Організації «Молодий страж» імені Я. Трумпель в Пуліні та загін в Кутузові були створені в 1922 р. Іноді легіони Маккабі і загони скаутів «Молодий страж» влаштовували спільні заходи, екскурсії денні та з ночівлями, спортивні і туристичні змагання.

В містах і містечках Волині, де функціонували організації «Гашомер – Гацоїр», всі мали мету фізичного виховання єврейської молоді для майбутньої еміграції в Палестину. Кожен загін мав штаб і був поділений на групи за віком і культурно – освітньому рівню. Штаб був підконтрольним Київському окружному штабу. Членів організації намагалися виховувати в суворих національних рамках. «Гашомер – Гацоїр» складалася з двох організацій – правої та лівої. Права знаходилася під впливом «Цеірей – Ціон», а ліва – сіоністів – соціалістів.

Створення легіонів мало свої особливості. Організація складалася з 3 ступенів: вовчат, скаутів і шомерів. Нижчою одиницею була мала згряя в кількості 20-25 чол. з сірим вовком на чолі, який мав бути шомером. Велика згряя складалася з 3 малих, а курував нею старий вовк. Нижчою одиницею скаутів були патрульні, яких об'єднували в групи по 8-10 скаутів. Організації «Гашомер – Гацоїр» функціонували в Бердичеві (біля 70 чол., начальник штабу – Бася Шинкар), Кутузово (25-30 чол.) та інших містечках [11, арк. 31]. Єврейські молодіжні організації, особливо сіоністські, викликали роздратування більшовицької влади і Євкомолу, адже вони суттєво відволікали молодих євреїв від комсомолу та піонерських організацій. Це була підстава для переслідування і арештів ДПУ.

У 1922-1923 роках на території Житомирської округи успішно функціонували 5 організацій Гістадрут , Гашомер – Гацоїр - 4, Югенд « Ц – Ц» – 5, Гехалуц – 8, а у Коростенській окрузі Гашомер – Гацоїр - 9, «Югенд Ц – Ц» – 5, Гехалуц - 8. Найбільш поширеними сіоністськими періодичними виданнями були «Гехалуц», «Югенд», «Пролетарская мысль», «Інзер Руф» («Наш заклик»). У 1921 році була заборонена молодіжна організація

«Геховер», яка стала працювати нелегально та видавати газету «Єврейський студент».

Більшовицька влада вживала заходи з регламентації діяльності єврейських організацій, щоб їх контролювати. На III конференції євсекцій РКП, яке відбулося в 1921 році, було зазначено: «Як тимчасово існуючі «єврейські суспільні організації» повинні займатися лише наданням допомоги євреям, що постраждали від погромів...Всі створені ними установи повинні при першій можливості перейти у розпорядження радорганів. Стежити за тим, щоб діяльність цих організацій не відхилялась за межі дозволеного. Прагнути взяти у руки комуністів найбільш впливові організації та посилювати свій вплив в інших» [12, арк. 36].

З середини 20-х років ХХ ст. починається розбудова промисловості, сільського господарства, активізація політичного, громадського та культурного життя під контролем радянської влади. Пробільшовицько налаштовані євреї органічно і активно влилися в ці процеси, а національним організаціям місця в них не було, адже було проголошено: «Якщо для партії національна політика була й залишається зняряддям інтернаціоналізму, то кінцева мета її є встановлення комунізму та злиття всіх національностей... (Підсумки і найближчі завдання проведення національної політики на Україні. Резолюція об'єднаного пленуму ЦК КП(б)У на доповідь тов. С.В. Косіора, ухвалена 22 листопада 1933 р.) [13, с. 266].

З розбудовою в країні тоталітарного режиму державно-партійна політика щодо національних меншин, зокрема, євреїв, різко змінюється. Втілювалась в життя сталінська концепція «розв'язання» національного питання, тобто злиття націй.

Соціально-економічна та суспільно-політична кризи спричинили знищення єврейського національного життя, а гасла більшовиків про рівність, особливо про братерство трудящих всього світу незалежно від національності, приваблювали євреїв, які пережили погроми, антисемітські цькування і приниження. Встановлення влади більшовиків спонукало виникнення нових

громадських об'єднань та молодіжних організацій, реорганізацію старих. Форми і методи діяльності єврейських політичних партій і громадських організацій змінювались в залежності від реальної політичної ситуації. Антисемітська репресивна політика радянської влади яскраво продемонструвала свою суть у діях проти єврейських об'єднань сіоністської орієнтації. Сіоністські організації, які діяли в містах і містечках Волині, мали успіх у єврейського населення. Причинами були розчарування політикою більшовиків, жебрацький рівень життя, руйнація релігійних та традиційних моральних цінностей, свавілля радянської влади, яка обмежувала самостійний розвиток єврейської національної культури. Утиски і переслідування юдаїзму викликали протест в душах громадян.

Сіоністські організації в умовах радянської влади намагались вижити в нових ідеологічних умовах. Вони змінювали назви об'єднань, статуту, форми і методи діяльності, шукали партнерів у суспільно-політичних проектах, але більшовицька влада жорстко прагнула контролювати функціонування єврейських політичних партій та громадських організацій. Всі прояви незалежної думки та діяльності сприймалися як ворожі, буржуазно-націоналістичні. Запропонована комуністами інтеграція єврейських об'єднань в політичну систему радянської держави закінчилася репресіями, переслідуваннями активістів, ліквідацією сіоністських організацій.

Список використаних джерел та літератури:

1. Архів обласного управління СБУ в Житомирській області (далі – АУ СБУ ЖО). Літерна справа, т. 1 «Цейрей – Ціон», арк.2.
2. АУ СБУ ЖО. Літерна справа, т.1, «Цейрей – Ціон», арк. 27, 290, 300-301.
3. АУ СБУ ЖО. Літерна справа т.1 «Цейрей – Ціон», арк. 3, 16, 19.
4. На защите революции. Из истории Всеукраинской Чрезвычайной Комиссии 1917-1922гг. – К.,1971 – С.253.
5. Гура В.К. Сионистские партии на Украине: стоки, еволюция, деятельность (1897-1934 гг.) Дисертация докт. истор. наук, К., 1991. – С. 239,357.
6. АУ СБУ ЖО. Літерна справа. Т.1 «Цейрей – Ціон», арк. 5, 10.
7. АУ СБУ ЖО. Літерна справа. Т.1, «Гістадрут», спр. 2, арк. 2-3, 5.
8. АУ СБУ ЖО. Літерна справа. Т.1, спр.2, «Гістадрут», арк. 3.
9. АУ СБУ ЖО. Літерна справа. Т.1, «Цейрей – Ціон», арк. 5, 16, 23.
10. АУ СБУ ЖО. Літерна справа. Т.1 «Цейрей – Ціон», арк. 131 – 133, 137.

11. АУ СБУ ЖО. Літерна справа. Т.2 «Гістадрут», арк. 31.
12. ЦДАГО України. – Ф.1. Оп.20. Спр.779. Арк. 36
13. Червоний шлях. – 1933. – № 8-9. – С. 266.

Н. В. Рудницька. Сіоністські організації Житомирщини в 20-ті рр. ХХ ст.

У статті висвітлюється діяльність сіоністських партій та організацій Волині у 20-х роках ХХ ст. Акцентується увага на протистоянні між комуністичним державним керівництвом та єврейськими партіями та громадськими рухами сіоністського спрямування. В статті висвітлено діяльність молодіжних єврейських сіоністських організацій. Наголошено, що в умовах радянзації суспільного життя на Волині, місця національним сіоністським організаціям в громадському житті євреїв не було, і вони зазнали репресій.

Ключові слова: Сіоністські організації, Євкомол, «Югенд Поалей-Ціон», «Цеірей-Ціон», «Гістадрут», «Гашомер-Гацоір», «Дройр», «Га Мішмар», Гехалуц, Маккабі.

Н.В. Рудницкая. Сионистские организации Житомирщины в 20-е гг. ХХ в.

В статье освещается деятельность сионистских партий и организаций Волины в 20-х годах ХХ ст. Акцентируется внимание на противостоянии между коммунистическим государственным руководством и еврейскими партиями и общественными движениями сионистского направления. В статье отражена деятельность молодежных еврейских сионистских организаций. Отмечено, что в условиях советизации общественной жизни на Волины, национальным сионистским организациям в общественной жизни евреев места не было, и они подверглись репрессиям.

Ключевые слова: сионистские организации, Евкомол, «Югенд Поалей-Ціон», «Цеірей-Ціон», «Гістадрут», «Гашомер-Гацоир», «Дройр», «Га Мишмар», Гехалуц, Маккаби.

Rudnytska N.V. Zionist organization of Zhytomyr region in the 20th years of XX century.

The article highlights the activities of Zionist parties and organizations of Volyn in the 20 years of the twentieth century. Attention is focused on the confrontation between the communist government and the leadership of the Jewish parties and social movements Zionist orientation. The article investigated the work of Jewish Zionist youth organizations. Emphasized that under the Sovietization of social life in Volyn, place a national Zionist organizations in public life was not Jewish and they were repressed.

It was conclusion that the socio-economic and socio-political crisis caused the destruction of Jewish national life, and the Bolshevik slogans about equality, fraternity especially the working people of the world regardless of nationality, attracted Jews who survived the pogroms, anti-Semitic harassment and humiliation.

Author brought that forms and methods of Jewish political parties and public organizations varied depending on the real political situation. Anti-Semitic repressive policy of the Soviet regime clearly demonstrated its essence in operations against the Zionist Jewish groups targeting.

Keywords: Zionist organizations, Yevkomol, «Jugend Poalei Zion», «Tseirey Zion», «Histadrut», «Hashomer-Hatsoyir», «"Droyr», «Ha Mishmar», «Hehaluts», «Maccabi».